

Utrikesutskottets yttrande 2022/23:UU2y

Utrikesförvaltningen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 17 november 2022 att ge utrikesutskottet tillfälle att senast den 6 december 2022 yttra sig över proposition 2022/23:1 utgiftsområde 1 och de motioner som behandlas i betänkande 2022/23:KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse i de delar som berör utrikesförvaltningen.

Den 15 november 2022 gav kabinetssekreterare Jan Knutsson utrikesutskottet information om Utrikesdepartementets ekonomi och utrikesförvaltningens utveckling.

I detta yttrande väljer utskottet att lämna synpunkter på anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. inom utgiftsområde 1 och på motionerna 2022/23:1489 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), 2022/23:2166 av Ida Karkiainen m.fl. (S) samt 2022/23:2173 av Jan Riise m.fl. (MP) i de delar som rör detta anslag.

Utskottet lämnar också synpunkter på följande motioner som rör Sveriges utrikesförvaltning:

- 2022/23:176 av Björn Söder (SD) yrkande 2
- 2022/23:406 av Erik Hellsborn (SD)
- 2022/23:1366 av Mikael Oscarsson och Magnus Oscarsson (båda KD) yrkande 2
- 2022/23:1391 av Ingemar Kihlström (KD)
- 2022/23:1574 av Christian Carlsson (KD)
- 2022/23:1586 av Magnus Oscarsson och Dan Hovskär (båda KD) yrkande 2
- 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 143
- 2022/23:1758 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2
- 2022/23:1761 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6
- 2022/23:1809 av Magnus Jacobsson (KD)
- 2022/23:2031 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD)

Utskottet föreslår att konstitutionsutskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionerna.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (S, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (SD).

Utskottets överväganden

Utrikesförvaltningen

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 584 123 000 kronor för 2023 till anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. Anslaget får användas för Regeringskansliets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för utrikesrepresentationen, kommittéväsendet och gemensamma ändamål (hyror, kapitalkostnader m.m.). Som mål för anslaget anges att Regeringskansliet ska vara ett effektivt och kompetent instrument för regeringen i dess uppgift att styra riket och förverkliga sin politik.

Anslaget ökas med 500 000 000 kronor fr.o.m. 2023 och beräknas öka med ytterligare 400 000 000 kronor fr.o.m. 2024 mot bakgrund av bl.a. det förändrade säkerhetspolitiska läget och Sveriges ansökan om medlemskap i Nato.

Utrikesrepresentationen bestod den 1 augusti 2022 av 108 utlandsmyndigheter (92 beskickningar, 7 delegationer vid internationella organisationer och 9 karriärkonsulat) och 8 Stockholmsbaserade sändebud som täcker 30 länder. Vidare har Sverige drygt 320 honorärkonsulat.

Från den 1 januari år 2000 till den 1 augusti 2022 beslutade regeringen att öppna 27 beskickningar, 1 delegation och 7 karriärkonsulat. För samma period beslutade regeringen att stänga 22 beskickningar och 7 karriärkonsulat.

Motionerna

Anslaget

I partimotion 2022/23:1489 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. ska minskas med 500 miljoner kronor för 2023, jämfört med regeringens förslag.

I kommittémotion 2022/23:2166 yrkande 1 av Ida Karkiainen m.fl. (S) föreslås att anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. ska minskas med 400 miljoner kronor för 2023, jämfört med regeringens förslag.

I kommittémotion 2022/23:2173 av Jan Riise m.fl. (MP) föreslås att anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. ska ökas med 15 miljoner kronor för 2023, jämfört med regeringens förslag.

Utrikesförvaltningen

I ett antal motioner av ledamöter från Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna anförts att Sveriges ambassad i Israel ska flyttas till Jerusalem. Det gäller motionerna 2022/23:176 av Björn Söder (SD) yrkande 2, 2022/23:406 av Erik Hellsborn (SD), 2022/23:1761 av Aron Emilsson m.fl. (SD) yrkande 6, 2022/23:2031 av Dennis Dioukarev m.fl. (SD), 2022/23:1366 av Mikael Oscarsson och Magnus Oscarsson (båda KD) yrkande 2,

2022/23:1391 av Ingemar Kihlström (KD), 2022/23:1574 av Christian Carlsson (KD), 2022/23:1586 av Magnus Oscarsson och Dan Hovskär (båda KD) yrkande 2 samt 2022/23:1809 av Magnus Jacobsson (KD).

I motion 2022/23:1673 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 143 anförs att utveckla och förtydliga utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och aktivt stötta civilsamhällets aktörer i hela bredden av sitt uppdrag.

I motion 2022/23:1758 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att regeringen bör se över möjligheten att upprätta en ambassad i Somalilands huvudstad Hargeysa med ansvar för såväl Somalia som Somaliland.

Utskottets ställningstagande

Sverige behöver en effektiv och välrustad utrikesförvaltning både i Stockholm och på plats ute i världen. Det är viktigt för att förstå politiska och ekonomiska skeenden i världen och för att upprätthålla relationer som ligger till grund för samarbete inom utrikespolitik, utvecklingssamarbete och andra viktiga områden med andra länder, regioner och multilaterala organisationer.

Utskottet noterar de föreslagna anslagsökningarna de kommande tre åren. Dessa görs mot bakgrund av bl.a. det förändrade säkerhetspolitiska läget, Sveriges ansökan om medlemskap i Nato och att Sverige under första halvåret 2023 är ordförande i EU. Beräkningarna förefaller, enligt utskottet, vara rimliga.

Utskottet noterar vidare att utlandsmyndigheternas verksamhet på ett övergripande plan styrs av den gemensamma strategin för utrikesförvaltningen. I utrikesförvaltningens strategi för 2022 figurerar jämställdhet, hbtqi-frågor och stöd till civilsamhället på olika sätt, exempelvis genom den feministiska utrikespolitik som gällde under den förra regeringen och demokratisatsningen "Drive for Democracy". Utskottet konstaterar att frågor som rör jämställdhet är grundläggande svenska värderingar och bör därmed prägla svensk utrikespolitik, också utlandsmyndigheternas verksamhet. Hur man arbetar med dessa frågor framöver kommer att styras av den kommande strategin för utrikesförvaltningen. Utskottet bedömer därmed att det inte är aktuellt med ett tillkännagivande i frågan.

När det gäller specifika motionsyrkanden som rör flytt eller upprättande av nya ambassader, uppdragsbeskrivningar för utlandsmyndigheter och ambassadörer samt utrikesförvaltningens personalutbildning vill utskottet i likhet med i tidigare yttranden till konstitutionsutskottet om utgiftsområde 1 påminna om att det följer av regeringsformen att regeringen beslutar om Regeringskansliets och därmed utrikesförvaltningens organisation och fördelningen av resurser inom utrikesförvaltningen. Enligt utskottet är detta en lämplig ordning. Däremot förväntas regeringen löpande samråda med riksdagen om den strategiska utvecklingen av Sveriges utrikesrepresentation. Sveriges internationella relationer påverkas t.ex. av om en utlandsmyndighet öppnas eller strängs. Sådana beslut bör därför vara långsiktiga och bygga på

väl förankrade strategier. Utskottet utgår från att regeringen samråder med riksdagen, genom bl.a. utrikesutskottet, när det finns information inför beslut om strategiska förändringar i utrikesrepresentationen.

Med hänvisning till det anförda anser utrikesutskottet att konstitutionsutskottet bör avstyrka motionerna 2022/23:176 yrkande 2, 2022/23:406, 2022/23:1366 yrkande 2, 2022/23:1391, 2022/23:1673 yrkande 143, 2022/23:1574, 2022/23:1586 yrkande 2, 2022/23:1758 yrkande 2, 2022/23:1761 yrkande 6, 2022/23:1809 samt 2022/23:2031.

I två motioner föreslås en ökning av anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. och i en motion föreslås en minskning av samma anslag. Utskottet har inga invändningar mot regeringens förslag till medelstilldelning för anslaget 4:1 och anser därmed att konstitutionsutskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motionerna 2022/23:1489, 2022/23:2166 samt 2022/23:2173 i de delar som rör anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m.

Stockholm den 6 december 2022

På utrikesutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Magdalena Thuresson (M), Markus Wiechel (SD), Olle Thorell (S), Margareta Cederfelt (M), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S), Ann-Sofie Alm (M), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Alexander Christiansson (SD), Johan Büser (S), Gustaf Göthberg (M), Lotta Johnsson Fornarve (V) och Martin Melin (L).

Avvikande meningar

1. Anslaget (S)

Morgan Johansson (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S) och Johan Büser (S) anför:

Vi föreslår att anslaget 4:1, jämfört med regeringens förslag för 2023, ska vara 400 miljoner kronor lägre. Därmed föreslår Socialdemokraterna en mer väl avvägd ökning av anslaget jämfört med 2022 för att täcka ökade kostnader för bl.a. det säkerhetspolitiska läget och inträdet i Nato. Vi anser att konstitutionsutskottet bör bifalla motion 2022/23:2166 yrkande 1. Övriga motioner bör konstitutionsutskottet avstyrka.

2. Anslaget (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

Vänsterpartiet avvisar regeringens satsning till följd av ett förändrat säkerhetspolitiskt läge och ansökan om Nato-medlemskap. Vänsterpartiet föreslår en minskning av anslaget med 500 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2023. Jag anser att konstitutionsutskottet bör bifalla motion 2022/23:1489. Övriga motioner bör konstitutionsutskottet avstyrka.

3. Anslaget (MP)

Jacob Risberg (MP) anför:

Miljöpartiet föreslår en höjning av anslaget 4:1, jämfört med regeringens förslag för 2023. De utsända kulturråden spelar en viktig roll för såväl diplomatin och det demokratifrämjande arbetet som för Sveriges kulturliv och dess internationalisering. Jag anser därför att kulturrådsverksamheten ska värnas och ges en långsiktig finansiering. Jag anser att konstitutionsutskottet bör bifalla motion 2022/23:2173 i den del som rör anslaget 4:1 Regeringskansliet. Övriga motioner bör konstitutionsutskottet avstyrka.

4. Utrikesförvaltningen (S, C)

Morgan Johansson (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S), Kerstin Lundgren (C) och Johan Büser (S) anför:

Vi anser att det behövs ett förtydligande av utlandsmyndigheternas uppdrag att jobba med jämställdhet och hbtqi och aktivt stötta civilsamhällets aktörer i hela bredden av sitt uppdrag. Vi anser att konstitutionsutskottet bör göra ett tillkännagivande om detta och därmed bifalla motion 2022/23:1673 (C) yrkande 143.

Särskilt yttrande

Utrikesförvaltningen (SD)

Markus Wiechel (SD) och Alexander Christiansson (SD) anför:

Sverigedemokraterna avstår från att följa upp motionerna 2022/23:1758 och 2022/23:1761 med en avvikande mening utan ansluter till den majoritet som utgör underlag för regeringen och tillsammans har en överenskommelse om hela budgetpropositionen. Vi noterar också att totalt sex företrädare för KD, i motionerna 2022/23:1361 yrkande 2, 2022/23:1391, 2022/23:1574, 2022/23:1586 yrkande 2 och 2022/23:1809, lagt fram förslag med liknande innebörd som SD i motion 2022/23:1761.

Vi står alltså bakom förslagen i SD:s motioner men får anledning att återkomma till dessa i t ex regeringens löpande samråd med riksdagen om den strategiska utvecklingen av Sveriges utrikesrepresentation eller i framtida budgetförhandlingar med partierna i regeringsunderlaget.